

Симкіна Ангеліна Євгенівна,
молодший науковий співробітник,
Науково-дослідний інститут вивчення проблем
злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України,
Україна, м. Харків
e-mail: angelina.lii@me.com
ORCID 0000-0003-1897-3997

doi: 10.21564/2414–990x.143.146306

УДК 343.9:658:343.352

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ПРИВАТНІЙ СФЕРІ

Вивчено міжнародну практику протидії корупції у сфері приватної економіки. Зроблено висновок про необхідність впровадження у національну практику протидії корупції інструментів корпоративної відповідальності. Вказано на необхідність використання неюридичних інструментів (антикорупційна програма навчання персоналу, створення підприємницьких об'єднань), які здатні сформувати належний рівень правової свідомості у підприємницькому середовищі, що є нині головною умовою протидії корупції у сфері приватної економіки.

Ключові слова: корупція; приватна економіка; протидія; корпоративна відповідальність; неюридичні інструменти.

Сымкина А. Е., младший научный сотрудник, Научно-исследовательский институт изучения проблем преступности имени академика В. В. Сташиса Национальной академии правовых наук Украины, Украина, г. Харьков.

e-mail : angelina.lii@me.com ; ORCID 0000-0003-1897-3997

Международная практика противодействия коррупции в частной сфере

В статье изучается международная практика противодействия коррупции в сфере частной экономики. На основе проведенного исследования сделан вывод о необходимости внедрения в национальную практику противодействия коррупции инструментов корпоративной ответственности. Также указано на необходимость использования неюридических инструментов (антикоррупционных программ обучения персонала, создание предпринимательских объединений), которые способны сформировать надлежащий уровень правового сознания в предпринимательской среде, что является в настоящее время главным условием противодействия коррупции в сфере частной экономики.

Ключевые слова: коррупция; частная сфера; противодействие; корпоративная ответственность; неюридические инструменты.

Вступ. Серед найбільш гострих соціальних проблем, що стоять перед сучасною Україною, пріоритетне місце займає корупція, яка не тільки перебуває

у тісному зв'язку з організованою та економічною злочинністю, а й в цілому негативно впливає на державу, суспільство, на кожного громадянина України.

У минулому 2017 р. в Індексі сприйняття корупції, який складає міжнародна організація Transparency International, Україна зайняла 130-те місце зі 180 країн (поряд з Іраном і М'янмою). При цьому за 10 років корупція в країні набула позитивної динаміки, враховуючи те, що у 2007 р. Україна займала 118-те місце в цьому рейтингу, також зі 180 країн [18].

Зазначимо також, що міжнародна аудиторська компанія Ernst & Young традиційно відносить Україну до найбільш корумпованих країн світу [19], а сама проблема корупції стала найгострішим питанням, яке впливає на національну безпеку країни, на перспективи її економічного та політичного розвитку.

Стан розроблення проблеми. Останнім часом кримінологічні проблеми протидії корупції в Україні розглядають Б. М. Головкін (B. M. Holovkin), С. О. Баранов (S. O. Baranov), Ю. В. Дем'янчук (Yu. V. Demianchuk), Л. А. Зубкова (L. A. Zubkova), І. В. Маслій (I. V. Maslii), О. В. Новіков (O. V. Novikov) та ін.

Проблеми боротьби із корупцією в економічній сфері більшою чи меншою мірою аналізуються Л. В. Раєцькою (L. V. Raietska), М. В. Побутою (M. V. Pobuta), В. Г. Хахановським (V. H. Khakhanovskyi) та іншими дослідниками.

Водночас відчувається певний дефіцит досліджень, присвячених аналізу міжнародного досвіду протидії корупції у приватній сфері, що актуалізує досліджувану тему.

Тож **метою** цієї статті є вивчення практичних і актуальних у наш час аспектів протидії корупції у приватній сфері зарубіжних країн.

Виклад основного матеріалу. Нині корупція визнається багатьма західними дослідниками як багатогранна кримінологічна проблема, що перешкоджає стабільності, зростанню і конкурентоспроможності економіки. Вона ускладнює інвестування, веде до необґрунтованого підвищення витрат для компаній і у кінцевому підсумку спричиняє серйозні правові та репутаційні ризики. Корупційні практики завдають шкоди всім комерційним підприємствам, включаючи великі і малі компанії, міжнародні та національні корпорації. Корупцію визнають найсерйознішою перешкодою для ведення бізнесу у 22 з 144 країн [17], на європейському рівні більш ніж 4 з 10 компаній вважають корупцію проблемою для ведення бізнесу, і це також стосується заступництва і непотизму. На питання про те, чи є корупція проблемою для ведення бізнесу, 50 % компаній будівельного сектора і 33 % компаній сектора телекомунікацій і інформаційних технологій відповіли, що вона є серйозною проблемою сучасності. Чим менше компанія, тим частіше корупція і непотизм стають проблемою для ведення бізнесу [16].

Безперечно, боротьба з корупцією має стратегічне значення для бізнесу. Спираючись на думку західних експертів [14–16], можна виділити кримінологічні причини, які найбільше сприяють прояву корупції у приватній сфері:

1) бюрократичні перешкоди і перешкоди в процесі вирішення тих чи інших питань підприємницької діяльності;

- 2) зростання і значні прояви корупції у всій системі суспільних відносин;
- 3) прагнення підприємців швидко і з вигодою вирішити ті чи інші питання своєї діяльності, якщо це рішення залежить від інших осіб;
- 4) недосконалість законодавства, що регулює підприємницьку діяльність;
- 5) відсутність реальної підтримки розвитку приватного бізнесу з боку держави;
- 6) небажання підприємців звертатися за фактами корупції, з якими їм доводилося зустрічатися, у правоохоронні органи;
- 7) моральна і правова непорядність самих підприємців;
- 8) ангажованість тих чи інших суб'єктів приватного бізнесу державними органами або окремими держчиновниками;
- 9) відсутність у сфері приватного підприємництва внутрішніх ефективних механізмів протидії корупції;
- 10) відсутність повноцінного конкурентного ринкового середовища;
- 11) ангажованість тих чи інших суб'єктів приватного бізнесу кримінальними структурами;
- 12) закритість діяльності суб'єктів приватного підприємництва від суспільства.

Таким чином, більш за все на прояв корупції у приватній сфері впливають штучні бар'єри, створені чиновниками тих чи інших органів державної влади та управління, з якими доводиться контактувати бізнесменам в процесі своєї діяльності, всілякі труднощі й перешкоди в процесі вирішення тих чи інших питань, що стали предметом звернення до них відповідних підприємців. А проте певною мірою така поведінка держчиновників органічно доповнює прагнення самих бізнесменів швидко, а головне, вигідно вирішити питання своєї діяльності, з приводу яких необхідно відповідне рішення державних органів та їх посадових осіб. У зв'язку з цим слід визнати причинно-наслідкові зв'язки прояву корупції у відносинах між державою і приватним бізнесом як взаємно визначальні.

Західні експерти звертають увагу на згубний вплив корупційних практик на ділове середовище, що вимагає жорстких заходів з боку уряду і підприємців з метою зниження корупційного ризику.

При цьому наголошується, що традиційні кримінально-правові заходи, спрямовані на покарання конкретного суб'єкта підприємницької діяльності, далеко не завжди є ефективними. Нерідко західні компанії бувають причетні до корупційних правопорушень, вчинених в їх інтересах їх власними керівниками або співробітниками, довести причетність яких до вчинення корупційних злочинів складно. Такі ситуації виникають, як правило, при здійсненні багатоступеневих комерційних угодах, що вимагають великої кількості погоджень з державними органами, отримання дозвільних документів, ліцензій тощо. При цьому корпорації достатньо часто надають нелегальні винагороди високопосадовцям, наприклад, за можливість отримати великий контракт і концесію.

Слід сказати, що світова практика демонструє багато прикладів того, що суб'єктами корупційних злочинів є не лише окремі фізичні особи, а й корпоративні (колективні) утворення.

По-перше, зацікавлена компанія може дати хабар за те, щоб її внесли до списку учасників майбутнього тендеру на право отримання великого контракту і обмежили число його учасників. По-друге, вона може платити за отримання конфіденційної інформації щодо максимальних і мінімальних цінових порогів, середніх цінових пропозицій і критеріїв оцінки інвестиційних проектів. По-третє, за допомогою хабара можна змусити чиновників таким чином визначити умови тендера, щоб компанія-хабародавець виявилася єдиним кандидатом, який повністю задовольняє всім вимогам. По-четверте, компанія може просто купити собі перемогу в тендері. Нарешті, вигравши контракт, компанія може за хабар домогтися завищення цін або поблажки при прийомі якості продукту (продукції, послуги).

Наведемо кілька прикладів. В Індонезії дві німецькі компанії виплатили чиновнику державної нафтової компанії хабар у розмірі 20 % вартості контрактів на будівництво сталеливарного заводу. У Зімбабве змова між високопоставленими чиновниками міністерства пошти і телекомунікацій і шведською телекомунікаційною компанією дозволив останній обійти жорсткі вимоги оголошеного тендера. За деякими даними, сума «відкатів» склала 761 млн дол. У великому корупційному скандалі в Сінгапурі були замішані кілька транснаціональних компаній і високопоставлений чиновник управління комунального господарства. Чиновник отримав хабар за надання конфіденційної інформації про майбутні тендери. Однак довести причетність конкретних підприємців до участі в даних корупційних схемах правоохоронним органам не вдалося [9, с. 33].

У таких випадках у західній практиці протидії корупції використовується механізм встановлення відповідальності для юридичних осіб (корпоративної відповідальності) за відповідні корупційні кримінальні правопорушення, що є обов'язковою вимогою Конвенції Ради Європи про кримінальну відповідальність за корупцію (ст. 18), Конвенції ОЕСР по боротьбі з підкупом (ст. 2) і Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції (ст. 26).

Звернемо увагу на те, що спільною рисою для всіх європейських країн, окрім Великої Британії та Нідерландів, є те, що концепція кримінальної відповідальності юридичної особи відносно нова. Якщо не брати до уваги два згаданих вище винятки, то першою європейською країною, де в 1994 р. запровадили теорію корпоративної кримінальної відповідальності, була Франція. За нею в 1999 р. послідувала Бельгія, в 2001 р. – Італія, 2003 р. – Польща, в 2006 р. – Румунія, в 2010 р. – Люксембург і Іспанія, в 2012 р. – Чехія. Навіть у Великій Британії, країні, де юридичні особи вже давно несуть кримінальну відповідальність, більшість правопорушень, за які настає така відповідальність, були зафіксовані в законодавстві тільки останніми роками. У Голландії до 1976 р. юридичні особи несли відповідальність тільки за податкові правопорушення [5].

Інструменти корпоративної відповідальності припускають, що відповідальність за вчинення корупційних злочинів покладається на всю корпорацію, використовуються у західній практиці, коли йдеться про відповідальність за шахрайство, економічні злочини, відмивання грошей та ін. При визначенні

та судовому переслідуванні реальних осіб, які вчиняють корупційні діяння в комерційних угодах, корпоративна відповідальність допомагає подолати труднощі, пов'язані зі складною структурою і розмитою процедурою прийняття рішень у великих компаніях, дозволяє конфісковувати активи, накладати економічні санкції на компанії, що здійснюють корупційні діяння [9].

Законодавці багатьох зарубіжних країн розширили сферу кримінальної деліктоздатності за корупційні злочини, включивши в число їх суб'єктів корпоративні (колективні) утворення. Так, корпоративна кримінальна відповідальність за корупційні злочини встановлена ст. 504bis (Корупція в приватному секторі) КК Бельгії; ст. 435-2, 435-3, 435-4 (Активна корупція) КК Франції; ст. 225 (Хабарництво) і ст. 227 (Підкуп) КК Литовської Республіки; ст. 353 (Активне хабарництво) КК Македонії; ст. 391 (Передачу майна державним органам, державним компаніям, підприємствам, виробничим організаціям, народним об'єднанням, або видача різних комісійних, агентських винагород в процесі здійснення економічної діяльності в порушення державних встановлень з метою отримання незаконної вигоди) і ст. 393 (Давання хабара з метою отримання незаконної вигоди або у порушення державних встановлень) КК КНР та іншими законодавчими актами [12].

Слід зазначити, що у західній практиці підприємницької діяльності якщо компанії не вживають необхідних запобіжних заходів або дозволяють втягувати себе в корупцію, вони стикаються з негативними правовими і комерційними наслідками. Зокрема, не запобігання корупції може привести до введення правових санкцій щодо компанії та/або корумпованого співробітника (штраф, ув'язнення), комерційним обмеженням (внесення до чорного списку, заборона на участь у державних торгах), до того ж у таких компаній виникають репутаційні втрати, які в кінцевому підсумку знижують загальну прибутковість бізнесу [13].

Західні експерти, у зв'язку з цим наголошують, що правові засоби боротьби з корупцією повинні використовуватися паралельно з неправовими формами протидії цьому явищу.

У цьому контексті становить інтерес і західна практика протидії корупції з використанням неправових засобів, зокрема, йдеться про програми антикорупційного навчання співробітників корпоративних структур.

Дана форма протидії корупції довела свою ефективність у тих випадках, коли компанії, які взяли антикорупційну програму або кодекс ділової етики, надають своїм співробітникам і діловим партнерам відповідне навчання з питань антикорупційних політик, цінностей і процедур компанії. Конкретний зміст і періодичність навчання ґрунтується на оцінці корупційних ризиків, які є індивідуальними для кожної компанії, що дає можливість створювати індивідуальні корпоративні антикорупційні програми навчання.

Регулярні і обов'язкові навчальні заходи забезпечують формування у співробітників знань і досвіду для виявлення й реагування на корупційні дії. Керівники компанії в обов'язковому порядку беруть участь у навчанні з тим, щоб вміти сформувати ключові корпоративні стандарти у сфері протидії корупції.

Персонал з високим ступенем ризику, наприклад, керівники відділу закупівель, проходять поглиблене спеціалізоване навчання. На заняттях з персоналом аналізуються стандартні ситуації, при яких можуть виникати корупційні ризики, розбираються практичні приклади, включаючи ті, які демонструють поведінку компанії і її окремих співробітників у конкретних ситуаціях, пов'язаних з корупційними ризиками.

Для навчання можуть використовуватися медіаканали самонавчання, наприклад, інтернет-сайти, електронні повідомлення або комп'ютерні навчальні курси. Такі медіаканали повинні забезпечувати просте та маловитратне поширення навчальних матеріалів [4].

З метою посилення впливу на співробітників компаній навчання може бути організовано в особливих випадках або з особливих приводів, таким як організаційні зміни (наприклад, призначення нового керівника) або регулярні збори акціонерів. Навчальні семінари повинні бути документально зафіксовані з тим, щоб забезпечити можливість оцінки їх ефективності. Належні навчальні документи і записи дозволять компанії найкращим чином захистити себе у разі звинувачення в корупції, включаючи процедури, пов'язані з відповідальністю за кримінальні правопорушення, вчинені керівниками і працівниками компанії.

У процесі реалізації корпоративної антикорупційної політики компанії можуть стикатися з несприятливими конкурентними умовами і навіть можуть стати об'єктом впливу з боку компаній, які не дотримуються антикорупційних стандартів. Однією з можливостей протидії таким ризикам є участь у спільних заходах разом з партнерами, які знаходяться в аналогічній ситуації і стикаються з аналогічними проблемами.

Компанії, корпорації, приватні підприємці, які беруть участь у спільних ініціативах, можуть більш ефективно досягати своїх цілей, ніж якби вони діяли окремо. Спільні заходи приватного бізнесу, які спрямовані на боротьбу з корупцією, можуть в деякій мірі компенсувати слабке національне антикорупційне законодавство і практику боротьби з проявами корупції у підприємницькій сфері. Спільні антикорупційні ініціативи можуть здійснюватися у приватному секторі економіки на основі розробки збалансованих стандартів взаємовідносин з більш великими компаніями, з державними органами, можуть включати спільну підтримку компаній і підприємців, які стикаються з корупцією.

У межах таких ініціатив у західних країнах створюються ділові асоціації певного регіону або комерційного сектора, які стають важливим інструментом підвищення ефективності антикорупційних ініціатив, юридичної підтримки бізнесу, вирішального питання протидії корупції [13].

Перевага колективних заходів полягає в тому, що вони є більш скоординованими і економічно вигідними, ніж самостійні зусилля компаній, що спрямовані на протидію корупції. Ділові асоціації стають платформами для досягнення компаніями угод та прийняття на себе зобов'язань щодо дотримання етичних стандартів та інших спільних антикорупційних заходів.

Висновки. За наведеними вище результатами цього дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Для приватної сфери характерний досить великий ступінь прояву корупції. Значною мірою це обумовлено бажанням посадових осіб отримати незаконну вигоду від використання свого службового становища, а також низькою соціальною відповідальністю бізнесу, низьким рівнем розвитку правової свідомості підприємців, готових вирішувати свої проблеми з використанням складних корупційних схем.

2. У цих умовах, як показує світова практика, далеко не завжди проблеми корупції можливо вирішувати, спираючись на класичні інструменти кримінально-правового впливу. Вирішити ці проблеми можливо впроваджуючи у національну практику протидії корупції інструменти корпоративної відповідальності.

3. Водночас світовий досвід протидії корупції у приватній сфері засвідчує необхідність використання неюридичних інструментів (антикорупційних програм навчання персоналу, створення підприємницьких об'єднань), що здатні сформуванати належний рівень правової свідомості у підприємницькому середовищі, що є чи не головною умовою протидії корупції у приватній сфері.

Список літератури:

1. Баранов С. О. Актуальні проблеми протидії та запобігання корупції в органах Державної фіскальної служби України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2016. Вип. 20. С. 30–33.
2. Дем'янчук Ю. В. Актуальні проблеми протидії корупції. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 74. С. 347–353.
3. Зубкова Л. А. Сучасний стан і проблеми запобігання корупції в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 3 (104). С. 34–44.
4. Інструмент електронного обучения для частного сектора «Борьба с коррупцией». Управление ООН по наркотикам и преступности и Глобальный договор Организации Объединенных Наций. URL: <http://thefightagainstcorruption.org> (дата звернення 15.10.2018).
5. Кукіна З. О. Порівняльно-правова характеристика кримінальної корпоративної відповідальності в країнах Європейського союзу. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 292–296.
6. Маслій І. В. Корупційна злочинність та її кримінологічна характеристика. *Актуальні проблеми держави і права*. 2013. Вип. 70. С. 356–364.
7. Побута М. В. Особливості становлення та протидії корупційній діяльності у сфері економіки України. *Бізнес Інформ*. 2016. № 9. С. 40–46.
8. Раєцька Л. В. Попередження злочинності у сфері економіки як засіб забезпечення економічної безпеки держави. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2011. Вип. 25–26. С. 274–281.
9. Роуз-Аккерман С. Коррупция и государство. Причины, следствие, реформы / пер. с англ. О. А. Алякринского. Москва : Логос, 2003. 356 с.
10. Хахановський В. Г. Проблеми боротьби з організованою кіберзлочинністю в економічній сфері. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 2. С. 79–83.
11. Шведова Г. Л. Сучасні концепції протидії корупції: кримінологічна характеристика. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2014. Вип. 34. С. 295–302.
12. Mihály Fazekas, István János Tóth, Lawrence Peter King. Anatomy of grand corruption: A composite corruption risk index based on objective data. URL: http://www.crcb.eu/wp-content/uploads/2013/12/Fazekas-Toth-King_Composite-indicator_v2_2013.pdf (дата звернення 15.10.2018).

13. Lucia Ixtacuy, Julián Prieto, Mónica Wills Anti-corruption revolutions: when civil society steps in. European Research Centre for Anti-Corruption and State-Building. URL: https://www.againstcorruption.eu/wp-content/uploads/2014/12/ERCAS_-WP44.pdf (дата звернення 15.10.2018).
14. G. Vermeulen. European Union's measures to combat fraud and corruption in order to break the link between European Union's funding and organized crime. URL: https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/787/292/RUG01-001787292_2012_0001_AC.pdf (дата звернення 15.10.2018).
15. Individual and Institutional Corruption in European and US Healthcare: Overview and Link of Various Corruption Typologies / M. Sommersguter-Reichmann, C. Wild, A. Stepan, G. Reichmann, A. Fried. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5940713> (дата звернення 15.10.2018).
16. Tanja A. Börzel, A. Stahn. The European Union and the fight against corruption in its near abroad: can it make a difference? URL: https://www.researchgate.net/publication/248955426_The_European_Union_and_the_fight_against_corruption_in_its_near_abroad_Can_it_make_a_difference (дата звернення 15.10.2018).
17. The Global Competitiveness Report 2013–2014. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf (дата звернення 15.10.2018).
18. Transparency International Corruption Perceptions Index. URL: <https://www.transparency.org/research/cpi/> (дата звернення 15.10.2018).
19. Tkachuk V. People First: The latest in the watch on Ukrainian democracy. URL: <https://www.kyivpost.com/article/opinion/op-ed/people-first-the-latest-in-the-watch-on-ukrainian-democracy-5-312797.html> (дата звернення 15.10.2018).

References:

1. Baranov, S.O. (2016). Aktualni problemy protydii ta zapobihannia koruptsii v orhanakh Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Yurysprudentsiia – International Humanitarian University Herald, issue 20, 30–33* [in Ukrainian].
2. Demianchuk, Yu.V. (2014). Aktualni problemy protydii koruptsii. *Aktualni problemy derzhavy i prava – Current Problems of State and Law, issue 74, 347–353* [in Ukrainian].
3. Zubkova, L.A. (2017). Suchasnyi stan i problemy zapobihannia koruptsii v Ukraini. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav – Scientific Works of the National Academy of Internal Affairs, 3 (104), 34–44* [in Ukrainian].
4. Instrument jelektronnoho obuchenija dlja chastnogo sektora «Bor'ba s korupciej». Upravlenie OON po narkotikam i prestupnosti i Global'nyj dogovor Organizacii Ob#edinennyh Nacij. URL: <http://thefightagainstcorruption.org> [in Russian].
5. Kukina, Z.O. (2015). Porivnialno-pravova kharakterystyka kryminalnoi korporatyvnoi vidpovidalnosti v krainakh Yevropeiskoho soiuзу. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Chronicles of KUL, 3, 292–296* [in Ukrainian].
6. Maslii, I.V. (2013). Koruptsiina zlochynnist ta yii kryminolohichna kharakterystyka. *Aktualni problemy derzhavy i prava – Current Problems of State and Law, issue 70, 356–364* [in Ukrainian].
7. Pobuta, M.V. (2016). Osoblyvosti stanovlennia ta protydii koruptsiinii diialnosti u sferi ekonomiky Ukrainy. *Biznes Inform – Business Inform, 9, 40–46* [in Ukrainian].
8. Raietska, L. V. (2011). Poperedzhennia zlochynnosti u sferi ekonomiky yak zasib zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy. *Borotba z orhanizovanoiu zlochynnistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka), issue 25–26, 274–281* [in Ukrainian].
9. Rouz-Akkerman, S. (2003) *Korruptcija i gosudarstvo. Prichiny, sledstvie, reformy*. Moscow: Logos [in Russian].
10. Khakhanovskiy, V.H. (2013). Problemy borotby z orhanizovanoiu kiberzlochynnistiu v ekonomichnii sferi. *Borotba z orhanizovanoiu zlochynnistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka) – The fight against organized crime and corruption (theory and practice), 2, 79–83* [in Ukrainian].
11. Shvedova, H.L. (2014). Suchasni kontseptsii protydii koruptsii: kryminolohichna kharakterystyka. *Aktualni problemy vdoskonalennia chynnoho zakonodavstva Ukrainy – Actual problems of improving the current legislation of Ukraine, issue 34, 295–302* [in Ukrainian].

12. Mihály Fazekas, István János Tóth, Lawrence Peter King. Anatomy of grand corruption: A composite corruption risk index based on objective data. URL: http://www.crcb.eu/wp-content/uploads/2013/12/Fazekas-Toth-King_Composite-indicator_v2_2013.pdf.

13. Lucía Ixtacuy, Julián Prieto, Mónica Wills Anti-corruption revolutions: when civil society steps in. European Research Centre for Anti-Corruption and State-Building. URL: https://www.againstcorruption.eu/wp-content/uploads/2014/12/ERCAS_-WP44.pdf.

14. G. Vermeulen. European Union's measures to combat fraud and corruption in order to break the link between European Union's funding and organized crime. URL: https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/787/292/RUG01-001787292_2012_0001_AC.pdf.

15. Individual and Institutional Corruption in European and US Healthcare: Overview and Link of Various Corruption Typologies / M. Sommersguter-Reichmann, C. Wild, A. Stepan, G. Reichmann, A. Fried. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5940713>.

16. Tanja A. Börzel, A. Stahn. The European Union and the fight against corruption in its near abroad: can it make a difference? URL: https://www.researchgate.net/publication/248955426_The_European_Union_and_the_fight_against_corruption_in_its_near_abroad_Can_it_make_a_difference.

17. The Global Competitiveness Report 2013–2014. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.

18. Transparency International Corruption Perceptions Index. URL: <https://www.transparency.org/research/cpi/>.

19. Tkachuk V. People First: The latest in the watch on Ukrainian democracy. URL: <https://www.kyivpost.com/article/opinion/op-ed/people-first-the-latest-in-the-watch-on-ukrainian-democracy-5-312797.html>.

Symkina A. Ye., Junior Research Fellow, Academician Stashis Scientific Research Institute for the Study of Crime Problems, National Academy of Law Sciences of Ukraine, Ukraine, Kharkiv.

e-mail : angelina.lii@me.com ; ORCID 0000-0003-1897-3997

International practise of counteraction to corruption in the private sphere of the economy

The purpose of the article is to study the practical and relevant aspects of counteraction to corruption in the private sphere of the economy of foreign countries in our time. The article examines and analyzes the international practice of combating corruption in the private economy, which is a topical and complex criminological problem that impedes the stability and growth of the economy, reduces its competitiveness, complicates investment, leads to unjustified increase of costs for companies and ultimately causes serious legal and reputational risks and forms the basis for the criminalization of private business.

The arguments presented in favor of the need to improve this area of combating crime in the entrepreneurial sphere, described the reasons that form the basis for the inclusion of corruption in the sphere of private business, has become a separate feature of the criminal interaction between business and government officials.

It is noted that the problem of corruption can not always be solved, based on classical instruments of criminal law influence. It is possible to solve these problems by introducing corporate responsibility tools into the national anti-corruption practice.

On the basis of the research, it was concluded that it is necessary to use non-legal instruments (anti-corruption training programs for personnel, establishment of business associations) capable of forming an appropriate level of legal consciousness in the business environment, which is, in our time, the main condition for counteracting corruption in the private economy.

Keywords: corruption; private economy; counteraction; corporate responsibility; non-legal instruments.

Надійшла до редколегії 01.11.2018 р.